

FUNDACJA
C I V I S

Otwieranie się instytucji na młodych

Sposób na wzmocnienie aktywności obywatelskiej
i społecznej młodych ludzi na poziomie lokalnym

spis treści

Wstęp	3
Wolontariat młodzieżowy w instytucjach lokalnych	5
Przykłady działań zrealizowanych w warszawskich bibliotekach	9
Młodzieżowe rady doradcze w instytucjach lokalnych na przykładzie biblioteki	21
Konsultowanie sposobu działania instytucji z młodymi ludźmi	28
Gotowi na otwarcie instytucji na młodych ludzi? Sprawdźcie się!	35
Wywiad z ekspertką	38
O projekcie	42

wstęp

Dlaczego warto, by instytucje lokalne otwierały się na młodych ludzi?

W serii prezentujemy sprawdzone sposoby na uruchamianie i zwiększanie aktywności obywatelskiej i społecznej młodych ludzi na poziomie lokalnym, przy współpracy administracji samorządowej i organizacji społecznych.

Wierzymy, że przyszłość naszych społeczności lokalnych będzie lepsza, jeśli już dziś uda nam się włączyć młodych ludzi do współdecydowania o lokalnych sprawach publicznych, tak by mieli poczucie, że są współtwórcami tego, co dzieje się w ich społeczności.

Ważnym obszarem uwzględniania głosu, pomysłów i zaangażowania młodych ludzi jest zaproszenie ich do udziału w tworzeniu oferty lokalnych instytucji takich jak np. biblioteki, domy kultury, ośrodki sportu. Każda z tych instytucji działa dla wszystkich mieszkańców, w tym młodzieży, ale w praktyce stworzenie atrakcyjnego, angażującego i wartościowego programu dla nastolatków jest wyzwaniem.

Instytucjom, które otwierają się na młodych ludzi, łatwiej stworzyć dla nich dobry program poprzez włączanie ich do systematycznej współpracy. Takie działanie jest warte polecenia, gdyż:

- Młodzi są ekspertami od potrzeb młodzieżowych, kultury i estetyki młodzieżowej – to oni mogą pomagać w diagnozie potrzeb, kontaktując się z różnymi przedstawicielami młodzieży, tak by zrozumieć, co jest ważne i potrzebne młodym. Warto zatem na różne sposoby konsultować program i sposób działania instytucji oraz włączać ich do tworzenia oferty.
- Do instytucji młodych przyciągają inni młodzi, zatem promocja działań wśród nastolatków będzie łatwiejsza, jeśli pomogą w tym przedstawiciele tej grupy. Zadowoleni młodzi użytkownicy biblioteki czy domu kultury są najlepszą reklamą instytucji.
- Młodzi ludzie mają dużo wiedzy, doświadczeń i chętnie to wykorzystują przy tworzeniu programu działania instytucji. Oddadzą swój czas, energię, pomysły, by wzbogacić ofertę domu kultury, ośrodka sportu czy biblioteki. Warto ich zatem

traktować jako potencjalnych partnerów, a nie tylko biernych odbiorców projektowanych działań. IFLA (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich) wskazuje, że w przypadku bibliotek [...] *usługi dla grupy docelowej powinny być opracowane we współpracy z przedstawicielami tej grupy. Młodzi powinni aktywnie uczestniczyć w tworzeniu koncepcji, wprowadzaniu i rozwoju zbiorów, usług i programów. Powinni być traktowani z szacunkiem, akceptacją, biblioteka powinna szanować ich wybory, nawet jeśli są zdecydowanie inne od tych, które tradycyjnie proponowano.*¹ To jest spojrzenie, które jest nam bardzo bliskie, gdyż docenia potencjał młodych ludzi.

Jeśli kluczowe instytucje lokalne takie jak domy kultury, biblioteki czy ośrodki sportu będą działały zgodnie z estetyką, wartościami młodych ludzi, jeśli będą zaspokajały ich potrzeby oraz rozwijały ich zainteresowania i potencjał, to młodzi ludzie będą postrzegać swoją społeczność lokalną jako bliską i atrakcyjną. Może to być także argument, by pozostać tam na dłużej czy rozważyć wybranie jej na miejsce swojego dorosłego życia. I przeciwnie – jeśli instytucje te są nudne, nietrakcyjne, anachroniczne to dodatkowo „wypychają” młodych, zmuszając ich do poszukiwania dobrego dla siebie miejsca poza miejscowością, gdzie spędziło się dzieciństwo.

¹ https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-pl.pdf [dostęp 20.11.2020].

Aktywna i inicjowana przez pracowników i przedstawicieli władz współpraca oraz dialog z odbiorcami wpisuje się w najnowsze trendy w zarządzaniu, określane jako uspołecznienie instytucji publicznych albo przywództwo włączające. Znaczy to, że dyrektor instytucji „nie wie lepiej” wszystkiego, ale że konieczne jest upewnianie się co do aktualnych potrzeb tak w zakresie tematów, jak i sposobu realizowania działań.

Organizacje pozarządowe stanowią doskonałe wsparcie w procesie otwierania instytucji na młodych. Ich zaangażowanie może dotyczyć:

- projektowania współpracy z młodymi ludźmi, w tym szkolenia pracowników w zakresie pracy z młodzieżą,
- animowania działań podejmowanych przez młodzież w instytucjach,
- prowadzenia długofalowych projektów pracy z młodzieżowymi wolontariuszami.

W tej publikacji odwołujemy się do doświadczenia Fundacji Civis Polonus oraz innych organizacji pozarządowych, które wspierają samorządy lokalne w otwieraniu podległych sobie instytucji na młodych. Opisujemy tu sprawdzone sposoby i pomysły na zaproszenie młodych ludzi do uczestniczenia w działaniach instytucji lokalnych, a zrealizowane m.in. w ramach Programu Rozwoju Bibliotek i Programu rozwoju wolontariatu w bibliotekach publicznych m.st. Warszawy.

Wolontariat młodzieżowy w instytucjach lokalnych

Uruchamianie wolontariatu wpisuje się w nowoczesną wizję zarządzania instytucjami publicznymi. Jednym z wymiarów profesjonalizmu jest bowiem otwieranie się na społeczność lokalną i włączanie do współpracy mieszkańców i mieszkanki w różnym wieku, ze zróżnicowanym doświadczeniem i różnorodnymi umiejętnościami. Dzięki zaproszeniu ich do udziału w tworzeniu i realizacji programu, instytucje stają się bliższe mieszkańcom oraz lepiej rozumieją ich potrzeby. Wolontariat młodzieżowy to szansa na zbudowanie relacji z młodymi ludźmi i rozbudowanie oferty instytucji tak, by była atrakcyjna z ich punktu widzenia.

Wielu młodych ludzi zgłasza się na wolontariat w celu otrzymania dodatkowych punktów potrzebnych do rekrutacji do szkoły średniej. Czy fakt, że młodzi ludzie zgłaszają się na wolontariat, bo mają jakiś interes (w tym przypadku punkty), obniża jakość tego wolontariatu? Czy własny interes jest przejawem niskiej lub płytkiej motywacji do działań społecznych? Wydaje się, że zgłaszający się po punkty nastolatek to szansa dla instytucji na wciągnięcie go w świat np. biblioteki i działań lokalnych.

Badania dotyczące zaangażowania społecznego młodych ludzi pokazują, że pierwotna motywacja do podjęcia działań wolontariackich nie determinuje jakości pracy społecznej. To, co jest kluczowe dla rozwoju gotowości do podejmowania działań społecznych i obywatelskich, to raczej dobre doświadczenia pierwszego wolontariatu. Osobiste, pozytywne doświadczenie działania na korzyść innych ludzi, satysfakcja z tego płynąca, świadomość, że zaangażowanie miało sens oraz zwyczajna frajda z pracy z innymi i na rzecz innych ludzi budują motywację do aktywności społecznej.

Nasze doświadczenia pokazują, że pracownicy bibliotek czy domów kultury są świetni w dawaniu młodym ludziom okazji do zdobycia osobistego, pozytywnego doświadczenia wolontariatu. Potrafią zaopiekować się poszukującym nastolatkiem, który zgłasza się na wolontariat i na pytanie „co chciał(a)byś tu robić?” odpowiada „właściwie nie wiem”. Mają ofertę wstępną – zapraszają młodzież do towarzyszenia bibliotekarzom w ich codziennej pracy i poznania biblioteki nieznaną zwykłym czytelnikom. Potrafią także wydobyć z młodych ludzi informacje o ich pasjach i zainteresowaniach oraz zachęcić ich, by zrobili z nich użytek dla innych. Dzięki temu młodzi ludzie czytają na głos bajki dzieciom, prowadzą popołudnia z planszówkami, dzielą się wiedzą w zakresie używania telefonów komórkowych z seniorami. A w zamian (prócz punktów) młodzi ludzie otrzymują czas, uwagę i rozmowę z przyjaznymi dorosłymi. Oraz przekonanie, że są potrzebni i dużo potrafią.

Jak zaprojektować wolontariat młodzieżowy, żeby był satysfakcjonujący zarówno dla młodych ludzi, jak i pracowników i pracowników bibliotek?

Ważne, by wolontariat wzmocnił misję instytucji. Dlatego projektując wolontariat, warto odpowiedzieć sobie na kilka pytań:

- Jakie są cele wolontariatu w danej instytucji? Do realizacji których funkcji instytucji będzie pasował wolontariat? Przykładowe funkcje: informacyjna, promocja czytelnictwa, edukacyjna, kulturalna, sportowa, rekreacyjna itp.
- Jakie będą odpowiednie formy wolontariatu? Do których zadań warto zaprosić wolontariuszy, a które chcemy pozostawić jedynie w kompetencjach pracowników? Tu warto stworzyć listę potencjalnych działań, których mogliby podjąć się wolontariusze, żeby wzbogacić ofertę instytucji.
- Jaki jest oczekiwany profil wolontariuszy, czyli jakie kompetencje powinni posiadać wolontariusze? Do których grup wiekowych będzie kierowane zaproszenie?
- W jakich obszarach instytucja ma coś do zaoferowania wolontariuszom? Co chce i może dać wolontariuszom w zamian za ich zaangażowanie?
- Jak bardzo intensywny program wolontariacki instytucja chce rozwijać? Ilu wolontariuszy zaprasza i na jaki okres?

Planując współpracę z wolontariuszami i wolontariuszkami, warto dobrze przygotować instytucję i stworzyć program wolontariatu, czyli wypracowany wspólnie z całym zespołem, kompleksowy i spisany na końcu dokument. Poniżej podane są przykładowe elementy programu, które warszawskie biblioteki opisują, zanim zaproszą młodych wolontariuszy do współpracy. Elementy te są uniwersalne, można je stosować także w innych instytucjach.

Wizja wolontariatu – czyli oczekiwany obraz wolontariatu w placówce

Odpowiada m.in. na pytania:

- Jak będzie wyglądał wolontariat za 2 lata?
- Jaką rolę będzie pełnił w instytucji?

Potrzeby instytucji – zadania wolontariuszy

- W jaki sposób wolontariat może pomóc w realizacji misji biblioteki?
- Do jakich zadań biblioteka chce zaprosić wolontariuszy?

Profil wolontariusza

- Czego instytucja oczekuje od wolontariuszy, którzy będą chcieli angażować się w działanie biblioteki?
- Jakie postawy, umiejętności są ważne?

Promocja i rekrutacja

- Jak będzie promowana oferta wolontariatu, gdzie i za pomocą jakich kanałów?
- Z jakich etapów będzie się składała rekrutacja wolontariuszy?

Przygotowanie wolontariuszy do działania

- Jaką wiedzę instytucja przekaze wolontariuszom przed rozpoczęciem działania?
- Jak wolontariusze zostaną wdrożeni w działania instytucji?
- Jak wolontariusze poznają zespół pracowników?

System komunikacji i motywacji wolontariuszy

- Jak będzie wyglądał system motywacji i komunikacji wolontariuszy? Jak instytucja będzie na co dzień współpracować z wolontariuszami?
- Jak będą wyglądać spotkania zespołu, jaką formę przyjmą podziękowania, jak budowana będzie marka wolontariatu, w jaki sposób wolontariusze będą utożsamiać się z instytucją?

Wolontariat w strukturze organizacyjnej instytucji

- Jakie będzie miejsce wolontariatu w strukturze biblioteki? Kto będzie opiekunem wolontariuszy?
- Na czym będzie polegała rola koordynatora wolontariatu? Kto będzie ją pełnił? W jakim zakresie czasowym?
- Rola zespołu. Jak zespół będzie współpracował z koordynatorem wolontariatu? Jak zespół będzie współpracował z wolontariuszami? Jak i w jakim stopniu wolontariusze zostaną włączeni w zespół pracowników?

Korzyści z wolontariatu

- Jakie korzyści z wdrożonego programu wolontariatu będzie miała biblioteka? W jaki sposób wolontariat może wspomóc realizację misji biblioteki?
- Jakie korzyści z wdrożonego programu wolontariatu będzie miał zespół pracowników biblioteki?
- Jakie korzyści z zaangażowania w wolontariat będzie miał sam wolontariusz? Co instytucja może zaproponować wolontariuszom w zamian za ich działalność? Jakie świadczenia instytucja zapewni wolontariuszom?

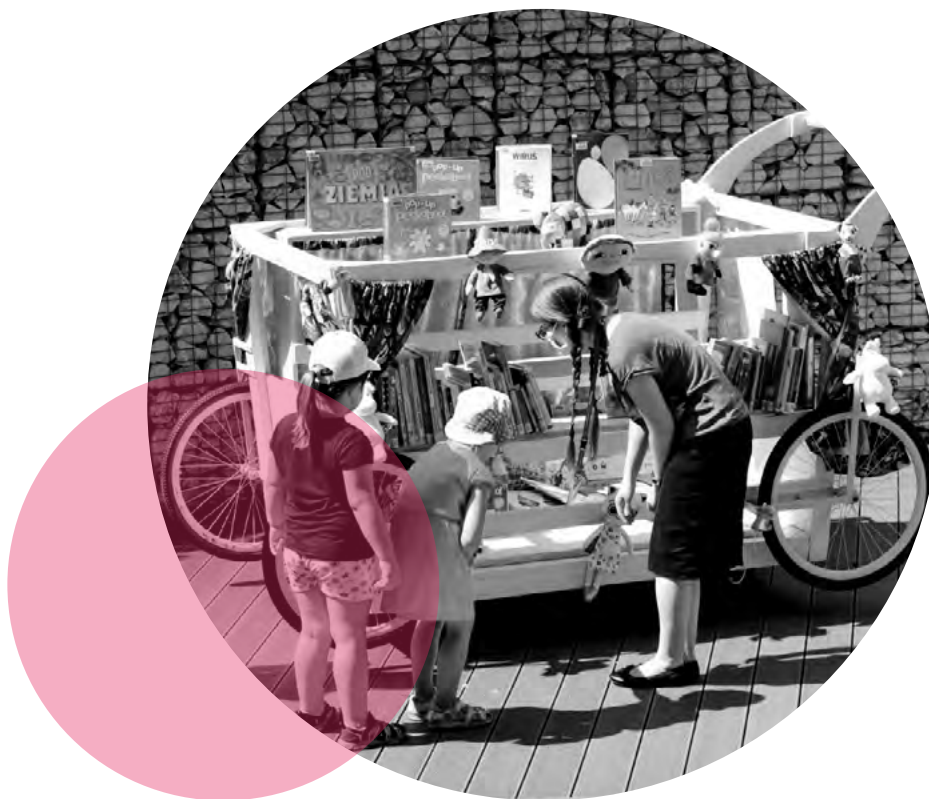
Ryzyka i obawy

- Jakie trudności może napotkać zespół biblioteczny we współpracy z wolontariuszami?
- Co można zrobić, aby im przeciwdziałać?

Przykłady działań zrealizowanych w warszawskich bibliotekach

Poniżej znajduje się wybór działań realizowanych przez wolontariuszki i wolontariuszy w warszawskich bibliotekach dzięki wsparciu Programu rozwoju wolontariatu w bibliotekach publicznych m.st. Warszawy. Nie są to wszystkie działania, ale można o nich z pewnością powiedzieć, że przyniosły satysfakcję wolontariuszom, bibliotekarzom oraz użytkownikom biblioteki, którzy z nich skorzystali.

POMYSŁ: Młodzi wolontariusze pomagają na imprezie plenerowej

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Mokotów; Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży nr XXXI

Opis projektu:

Młode wolontariuszki w trakcie imprezy plenerowej zorganizowanej przez bibliotekę opiekowały się najmłodszymi czytelnikami, zachęcały do zainteresowania się książkami, rozmawiały o ich zainteresowaniach i polecały im książki z biblioteki.

Młodzieżowi wolontariusze byli gotowi podejmować się wielu zadań i sumiennie je wykonywać. Jak mówi koordynatorka wolontariatu: *Mile zaskoczyła mnie liczba zgłoszeń, frekwencja i zaangażowanie wolontariuszy. Jestem szczególnie dumna z tego, że udało nam się wykorzystać każdy krótki okres złagodzenia restrykcji pandemicznych do spotkania i pracy w realu. Cieszę się, że dość nieśmiałe osoby, które się do nas zgłosiły, nawiązały tu trwałe znajomości, utrzymują ze sobą kontakt i chcą z nami współpracować przy kolejnych projektach. Jestem dumna z ich sumienności i zdyscyplinowania na pikniku w Powsinie.*

POMYSŁ: Młodzi wolontariusze wspierają bibliotekarzy w wyborze książek oraz ich promocji

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Mokotów; Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży nr XXXI

Opis projektu:

Wolontariusze utworzyli Młodzieżową Radę Tytułową – we współpracy z bibliotekarką przygotowali listę książek do zakupu, nakręcili filmiki promujące czytelnictwo albo reklamujące spotkania autorskie, które odbywały się w placówce. Dzięki temu księgozbiór biblioteczny powiększył się o pozycje odpowiadające potrzebom i aktualnym zainteresowaniom młodych użytkowników biblioteki. Młodzi ludzie zyskali wpływ na ofertę biblioteki i poczuli się słuchani.

Młodzi wolontariusze stworzyli miniprojekt Słup Recenzent. Jego celem było eksponowanie na terenie dzielnicy recenzji promujących nowe książki zakupione do biblioteki. Wolontariusze byli autorami recenzji oraz dbali o umieszczanie słupa w różnych miejscach dzielnicy.

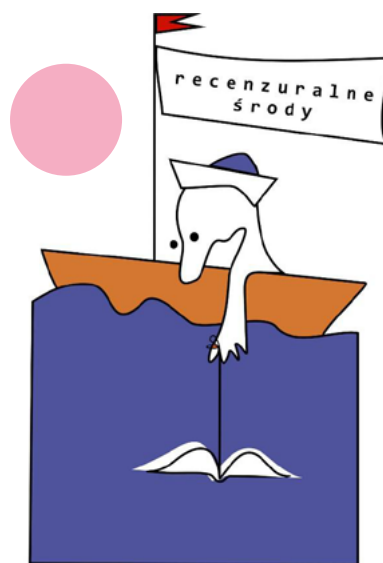

POMYSŁ: Młodzi piszą recenzje książek i publikują je na bibliotecznym profilu na Facebooku

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Śródmieście, Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży nr 44

Opis projektu:

Bibliotekarki zaprosiły młodych wolontariuszy do promowania książek wśród swoich rówieśników w mediach społecznościowych. Do pisania recenzji zgłosiło się ponad 39 osób. Zebrane recenzje zostały opublikowane w ramach cyklu „Recenzuralne Środy”.

Recenzje można śledzić na FB:

<https://www.facebook.com/biblioteka.srodmiescie>

oraz na stronie biblioteki:

<http://www.biblioteka.waw.pl/.../content/article/7792.html>.

Bibliotekarki sformułowały następujące zaproszenie do przyszłych wolontariuszy:

Drogie Czytelniczki, Drodzy Czytelnicy!

To dziś! Z wielką radością i dumą ruszamy z naszym nowym projektem! Zebraliśmy wspaniały zespół fantastycznych Wolontariuszy, którzy – bez owijania w bawełnę – powiedzą Wam, co warto przeczytać, a czego nie. Od dawna zbieramy już ich polecenia i będziemy je prezentować w cyklu „Recenzuralne Środy”.

A że środa to najlepszy dzień tygodnia (parafrazując klasyka – ni to wtorek, ni to czwartek), postanowiliśmy do końca roku mieć środy codziennie! Codziennie więc dostaniecie od naszych dzielnych Wolontariuszy świeżutką recenzję!

POMYSŁ: Młodzi wolontariusze budują z dziećmi

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Bemowo; Punkt Biblioteczny Nr 141, Czytelnia Nr XVII

Opis projektu:

Dzięki współpracy z pobliską szkołą do zespołu biblioteki dołączyli wolontariusze, by poprowadzić zajęcia dla najmłodszych użytkowników.

Jednym z najważniejszych zadań bibliotek publicznych jest umożliwienie dzieciom spędzania wolnego czasu w kreatywny sposób. Dlatego młodzi wolontariusze i wolontariuszki budowali z klocków z młodszymi podopiecznymi. Zabawa dla wszystkich!

POMYSŁ: Biblioteka – przestrzeń działań społecznych

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Wawer

Opis projektu:

W 2020 roku ponad 160 wolontariuszy młodzieżowych zaangażowało się w działania będące odpowiedzią na pandemię. Akcja zaktywizowała całe wawerskie rodziny.

Wolontariat młodych ludzi obejmował m.in.:

- szycie maseczek,
- robienie zakupów dla seniorów,
- rozwożenie paczek z żywnością do najbardziej potrzebujących.

Wawerski Wolontariat Biblioteczny tworzony jest z myślą o dużej grupie młodych ludzi. Założeniem jego koordynatorów jest zachęcanie młodzieży – poprzez różnorodne działania wolontariackie – do pojawiania się w bibliotece.

Wolontariat jest bowiem dla wielu osób pierwszym kontaktem z biblioteką.

POMYSŁ: Młode wolontariuszki prowadzą zajęcia z języka angielskiego

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Wilanów

Opis projektu:

Wolontariuszki prowadziły zajęcia z języka angielskiego „Read and learn” dla młodszych dzieci.

Koordynatorka wolontariatu pisze:

Cieszymy się bardzo z liczby chętnych młodzieży, która zgłasza się do pracy wolontariackiej zarówno w Bibliotece Głównej przy ul. Kolegiackiej 3, jak również w filiach (Wypożyczalni 133 i 137) oraz ich zaangażowania, w szczególności z osób, które są wolontariuszami od dwóch lat. Mamy nadzieję, że jest to wynik zadomowienia się w naszej bibliotece. Istotne jest też, że wolontariusze wychodzą z własną inicjatywą, ewoluują i sami proponują nowe zadania, których się mogą podjąć (korepetycje, zajęcia z angielskiego). Ważne jest, że pracownicy są przyzwyczajeni do obecności wolontariuszy, których praca jest widoczna i zauważalna, nie tylko przez sam zespół biblioteczny, ale również czytelników. Włożony w naukę młodzieży trud uwidacznia się w płynnym poruszaniu się przez nich po zasobach bibliotecznych i w zazwyczaj dobrze wykonanych zadaniach.

POMYSŁ: Kurs komputerowy dla seniorów prowadzony przez młodych wolontariuszy

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Wawer

Opis projektu:

Ważnym działaniem dla społeczności lokalnej był kurs komputerowy dla seniorów, czyli cykliczne spotkania z udziałem seniorów, którzy chcieli nauczyć się podstaw obsługi komputera. Kurs prowadzony był przez młodych ludzi w bibliotece.

Dzięki temu oferta edukacyjna biblioteki została wzbogacona, tworzyły się więzi międzypokoleniowe, starsi użytkownicy zyskali praktyczną i potrzebną im wiedzę, a młodzi ludzie czuli się potrzebni.

POMYSŁ: Wolontariusze na co dzień w bibliotece

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Praga Północ;
Wypożyczalnia nr 102

Opis projektu:

W Wypożyczalni nr 102 wolontariusze wykonywali wiele różnych działań m.in. pomagali w organizacji warsztatów i czytali młodszym dzieciom.

Pomagali także w codziennym działaniu biblioteki (np. ubytкуюć książki), dzięki czemu czuli się współodpowiedzialni za jej funkcjonowanie.

W tej niedużej lokalnej bibliotece drzwi zwykle są szeroko otwarte. Kiedy mieszkańcy idą do swoich mieszkań, mijają usytuowaną na parterze placówkę. Koordynatorka wolontariatu bardzo serdecznie zaprasza każdego i ma silne przekonanie, że każdy może być częścią tej biblioteki.

POMYSŁ: Młodzi czytają młodszym

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Mokotów; Wypożyczalnia nr 125

Opis projektu:

Wolontariuszka czytała młodszym dzieciom książki. Biblioteka kupiła dywany i pufy, z których dzieci chętnie korzystają. To działanie przynosiło radość i wolontariuszkom, i dzieciom – słuchaczom.

Koordynatorka wolontariatu pisała:

Zdecydowanie dobrym pomysłem było zorganizowanie „Czytania na dywanie”. Nasza wolontariuszka czyta dzieciom. Kupiliśmy dywan i pufy, które dzieciaki uwielbiają. Tematykę lektur staramy się dobierać do wieku dzieci oraz do pory roku czy aktualnych wydarzeń. Na najbliższym „Czytaniu” będziemy czytać o zwierzętach w schronisku, o przywiązaniu i miłości czworonogów.

POMYSŁ: Semestr lekcji angielskiego dla dzieci

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Wesoła;
Filia Nr 2 – Zielona

Opis projektu:

Wolontariusze przeprowadzili profesjonalne zajęcia, które bardzo wzbogaciły ofertę biblioteki. Jedna z wolontariuszek podjęła się prowadzenia lekcji z języka angielskiego dla dzieci i przez cały semestr tworzyła scenariusze oraz materiały na zajęcia. Dzięki temu oferta biblioteki została wzbogacona o systematyczne, przygotowane i prowadzone z dużym zaangażowaniem zajęcia.

Prócz tego działania, wolontariusze w tej bibliotece brali udział w akcjach: Lato w Bibliotece, Odjazdowy Bibliotekarz, pomagali w pracach wewnętrznych, przy organizacji wystaw oraz co tydzień wspierali bibliotekarzy na Wieczorze Bajek Czytanych.

POMYSŁ: Młodzi wolontariusze promują bibliotekę wśród swoich rówieśników

Miejsce: Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Targówek; Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży nr 52

Opis projektu:

Wolontariusze podejmowali w bibliotece różnorodne działania. Jednym z ważniejszych było promowanie biblioteki w czasie imprez plenerowych. Bibliotekarze zauważyli, że młodzi wolontariusze mogą być świetnymi i wiarygodnymi ambasadorami biblioteki wśród młodzieży.

Koordynatorka wolontariatu mówi:

W naszej bibliotece wolontariusze zostali zauważeni przez czytelników, którzy przyjęli ich życzliwie i z zainteresowaniem. Dowody sympatii od innych pomogły wolontariuszom poczuć się dobrze w naszej placówce. Jako pracownicy biblioteki staramy się poznać lepiej naszych wolontariuszy, rozmawiać z nimi i dopasować zadania do ich predyspozycji.

**Młodzieżowe
rady doradcze
w instytucjach
lokalnych
na przykładzie
biblioteki**

Łatwiej tworzy się młodzieżową część programu działania instytucji, gdy ma się doradców. W przypadku kwestii młodzieżowych najlepszymi ekspertami okazują się nastolatki, które rozumieją potrzeby młodych, znają aktualną kulturę młodzieżową. Dlatego też zachęcamy do tworzenia młodzieżowych rad doradczych w instytucjach.

Poniżej opisujemy pomysł na młodzieżową radę doradczą w bibliotece, ale pomysł ten ma charakter uniwersalny i można go zastosować także w innych instytucjach lokalnych.

Powołanie młodzieżowej rady biblioteki (MRB) ma na celu przygotowywanie interesujących z punktu widzenia młodzieży wydarzeń (wraz z pracownikami biblioteki) oraz dostosowywanie oferty biblioteki do potrzeb młodych mieszkańców miasta/gminy.

Zakres wykorzystania rady może być bardzo szeroki, warto dostosowywać działania do indywidualnych potrzeb młodzieży i gminy.

MRB zaprasza młodzież do biblioteki, pokazuje, że jest to instytucja, która jest otwarta na opinie młodzieży, bierze je pod uwagę i potrafi wykorzystać je w swojej ofercie skierowanej do społeczności lokalnej. Ważnym elementem tego projektu jest podjęcie stałej współpracy biblioteki z młodzieżą oraz przygotowanie wydarzeń, które dla młodzieży staną się ważnym impulsem do regularnych kontaktów z placówką.

Młodzieżowa rada biblioteki jest organem doradczym oraz konsultacyjnym (warto, żeby formułowała własne rekomendacje), który pozwala wyjść dorosłym do młodzieży i otworzyć się na jej pomysły. Młodzież nie podsuwa jedynie pomysłów pracownikom biblioteki, ale również czynnie bierze udział w realizacji działań. Wpływa to nie tylko na uatrakcyjnienie oferty biblioteki, ale także na nawiązanie współpracy przedstawicieli biblioteki z młodymi mieszkańcami społeczności lokalnej. Biblioteki mogą stać się bardzo atrakcyjne dla młodych ludzi, którzy w małych społecznościach często nie wiedzą, jak ciekawie, innowacyjnie spędzać w grupie czas wolny od zajęć szkolnych.

O co warto zadbać, ruszając z młodzieżową radą biblioteki?

- wstępna wersja statutu albo regulaminu młodzieżowej rady biblioteki
- materiały promocyjne, które zachęcą młodych ludzi do członkostwa w młodzieżowej radzie biblioteki
- harmonogram działania rady
- miejsce na spotkania rady
- kanały komunikacyjne służące do współpracy z młodzieżą

Jak powołać młodzieżową radę biblioteki?

Krok po kroku

Powołanie i działanie młodzieżowej rady biblioteki składa się z kilku etapów. Warto zaplanować następujące kroki:

etap 1 PRZYGOTOWANIA DO URUCHOMIENIA MRB

- 1** przygotowanie zespołu biblioteki do prowadzenia działań z młodzieżą - podział zadań i obowiązków wśród osób zaangażowanych
- 2** przygotowanie wstępnej koncepcji i założeń działania, przygotowanie pierwszej wersji harmonogramu oraz zakresu działań, które będzie realizować młodzieżowa rada biblioteki
- 3** konsultacje z władzami gminy/miasta, przedstawicielami innych instytucji (np. z ośrodkiem kultury), nauczycielami w celu zebrania opinii na temat powołania młodzieżowej rady biblioteki
- 4** konsultacje z młodzieżą (z przedstawicielami samorządu uczniowskiego, młodzieżowej rady miasta/gminy, klubu młodzieżowego itp.) w celu dostosowania pomysłu do oczekiwań młodych; w tym refleksja, jak rada ma współpracować z lokalnymi instytucjami samorządowymi i innymi podmiotami
- 5** otwarty nabór młodych ludzi do rady biblioteki
- 6** powołanie młodzieżowej rady biblioteki – uroczyste wydarzenie z udziałem władz miasta oraz przedstawicieli biblioteki, szkół i instytucji gminnych

etap 2 DZIAŁANIE MRB

- 1** warsztaty integrujące wybranych członków i członkinie MRB (najlepiej zaplanować kilka godzin, żeby się mogli poznać, ustalić zasady współpracy, określić oczekiwania, zaprezentować siebie, swoje zainteresowania i zasoby)
- 2** pierwsze spotkanie robocze rady z przedstawicielami biblioteki
- 3** stworzenie harmonogramu spotkań wraz z zadaniami, które rada ma realizować
- 4** wybór działania i jego realizacja w trakcie cyklicznych spotkań
- 5** podsumowanie działalności MRB

Czym może zajmować się młodzieżowa rada biblioteki?

Poniżej prezentujemy wskazówki dla pracownic i pracowników bibliotek dotyczące różnych aktywności czy inicjatyw możliwych do przeprowadzenia przy współpracy z radą.

DIAGNOZA POTRZEB MŁODZIEŻY Z TERENU GMINY

Jakie książki chciałaby czytać młodzież? Czy warto zaprenumerować prasę młodzieżową w bibliotece? Czego od biblioteki oczekują młodzi ludzie? Jakie warsztaty warto zorganizować? Czego chciałaby dowiedzieć się młodzież od bibliotekarek/bibliotekarzy? To są pytania, za pomocą których można przeprowadzić diagnozę potrzeb młodzieży, a młodzieżowa rada biblioteki będzie mogła za pośrednictwem wybranej metody badań społecznych zwrócić się z zapytaniem do rówieśników.

TWÓRCZA MŁODZIEŻ W BIBLIOTECE

Zaproście młodzież do biblioteki, zorganizujcie spotkanie, warsztaty, wizytę ciekawego gościa, na które zaprosicie młodzież z terenu gminy/miasta. W pierwszej kolejności zaplanujcie działania z młodzieżową radą biblioteki – poznajcie opinie młodzieży na temat spotkań, warsztatów czy innych wydarzeń, zaproponujcie wydarzenie i sprawdźcie, jak podoba się młodzieży. Dowiedzcie się od młodzieżowej rady biblioteki, jakie działania interesują jej przedstawicieli i wspólnie zaplanujcie wydarzenie, na które młodzież zaprosi swoich rówieśników. Pokażcie, że biblioteka to przestrzeń otwarta na młodych ludzi, że dorośli pracujący w bibliotece potrafią w bardzo otwarty sposób prowadzić np. warsztaty taneczne, wieczorki filmowe, spotkania z ciekawymi ludźmi czy inne zajęcia dla młodych.

OFERTA BIBLIOTEKI OTWARTA NA MŁODZIEŻ

Do biblioteki zagląda bardzo mała grupa młodzieży? Młode osoby szukają tylko szkolnych lektur lub przychodzą skorzystać z internetu? Chcecie to zmienić, szukacie pomysłów, ale młodzież nadal nie wydaje się zainteresowana? Skorzystajcie z pomocy młodzieżowej rady biblioteki, która pomoże wam wybrać ciekawe lektury, wraz z wami uzupełni ofertę biblioteki o atrakcyjne działania dla młodych. Pokażcie młodym, że jesteście otwarci na nowości i potraficie unikać stereotypowej roli biblioteki, gdzie tylko wypożycza się książki.

BIBLIOTEKA Z MŁODZIEŻĄ ORGANIZUJE WYDARZENIA

Młodzież omija bibliotekę i twierdzi, że nic ciekawego tam nie znajdzie? Pokażcie młodzieży, że biblioteka to miejsca, gdzie można zrealizować wiele interesujących, nietuzinkowych i ambitnych pomysłów. Spotkajcie się z młodzieżową radą biblioteki, zastanówcie się, jakie wydarzenie możecie przygotować i podejmijcie się wspólnej organizacji. Może warto zorganizować w waszej bibliotece Dzień Młodego Czytelnika, Noc Otwartej Biblioteki, wieczorek filmowy lub inne wydarzenie? Co sądzą o tym przedstawiciele rady? Wypracujcie wspólne stanowisko i podejmijcie wyzwanie organizacji eventu, nie zapominajcie, że młodzież ma nie tylko uczestniczyć w wydarzeniach, ale również je przygotowywać.

MŁODZIEŻOWA RADA BIBLIOTEKI WSPÓŁPRACUJE Z WŁADZAMI GMINY I INNYMI LOKALNYMI INSTYTUCJAMI

W jaki sposób władze gminy dowiadują się, jakie są potrzeby młodzieży? Jak dostosowują ofertę pozalekcyjną w szkole oraz jak wybierają zajęcia w ośrodku kultury? Czy wiecie, że młodzieżowa rada biblioteki może być w tym przypadku organem doradczym i konsultacyjnym dla władz gminy? Rada może nie tylko przygotować diagnozę potrzeb młodzieży, lecz także wyrażać potrzeby młodych osób z gminy/ miasta. Opinie mogą być przekazywane do lokalnych decydentów, którzy przygotowują działania skierowane do młodzieży.

Konsultowanie sposobu działania instytucji z młodymi ludźmi

Gdy brakuje czasu albo odwagi, by stworzyć w instytucji program wolontariatu albo młodzieżową radę biblioteki, warto zapytać młodych ludzi o potrzeby związane z działaniem instytucji oraz o ich pomysły w zakresie oferty programowej. Jest to także sposób otwierania się instytucji na młodych. Warto rozważyć systematyczność tego typu konsultacji (np. raz w roku), gdyż potrzeby młodych ludzi oraz kultura młodzieżowa zmieniają się dość dynamicznie. Takie konsultacje mogą stanowić początek współpracy z młodymi ludźmi zainteresowanymi podjęciem aktywności.

Poniżej prezentujemy wskazówki i przykłady dla pracowników i pracownic instytucji, którzy chcieliby wypróbować inne mechanizmy współpracy z młodymi poza wolontariatem i radą.

1. ZAPROSZENIE MŁODYCH LUDZI DO ROZMOWY NA TEMAT DZIAŁANIA INSTYTUCJI

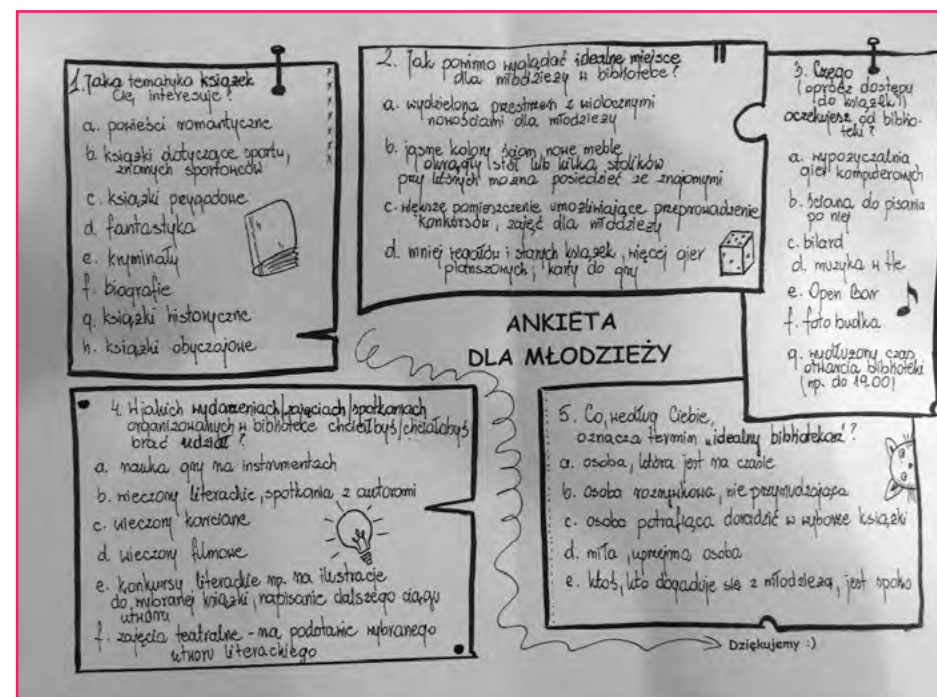
We współpracy ze szkołami. Możecie zwrócić się do młodych ludzi, którzy uczą się w okolicznych szkołach, i zaprosić ich do udziału w spotkaniu poświęconym zmianom czy ulepszeniu programu działania instytucji. Jedna z dyrektorek biblioteki razem ze swoją współpracowniczką nawiązała kontakt z nauczycielami i poprosiła o zgodę na krótkie spotkania ze starszymi klasami, podczas których przedstawiła siebie, swoją instytucję oraz otwarcie poprosiła o wsparcie, zaznaczając, że czuje się zagubiona, jeśli chodzi o tworzenie atrakcyjnej oferty dla młodych ludzi, a zależy jej na tym, żeby biblioteka stała się przyjaznym miejscem dla nastolatków. Po wyrażeniu prośby o pomoc oraz pokazaniu się jako otwarta, gotowa na współpracę liderka instytucji zaprosiła młodych ludzi na trzygodzinne spotkanie o przyszłości biblioteki, prowadzone metodą world café.

Zaangażowanie stałych użytkowników i użytkowników, z którymi macie dobry kontakt, może być innym dobrym sposobem na zgromadzenie chętnych młodych ludzi, którym wasza instytucja nie jest obojętna. Możecie poprosić te osoby, które dobrze znacie, które często korzystają z waszych usług, żeby zaprosiły na spotkanie konsultacyjne, dotyczące projektowania przyszłej oferty waszej instytucji swoich znajomych. Warto pomyśleć, czy możecie w jakiś sposób podziękować czy wynagrodzić waszym konsultantom ich gotowość do pracy nad ofertą instytucji.

Każdy stolik ma pracować nad innym tematem. Uczestników dzielimy na tyle grup, ile jest tematów. Każda grupa rozpoczyna dyskusję przy jednym stoliku na dany temat. Głosy w dyskusji są zapisywane na plakacie przez opiekuna stolika. Po wyznaczonym czasie (pierwsza runda trwa 8-10 minut), na znak prowadzącego grupy zmieniają stolik i zagadnienie. Opiekunowie stolików-tematów nie zmieniają miejsc i przedstawiają nowym grupom wnioski z poprzedniej rundy. Po wyznaczonym czasie prowadzący znów daje znak do zmiany. Rund jest tyle, ile grup. Każda kolejna runda może być krótsza, bo stopniowo wyczerpuje się liczba prezentowanych opinii. Po upływie zaplanowanego czasu na plakatach zgromadzony jest bogaty materiał z opiniami i pomysłami, który opiekunowie stolików-tematów prezentują całej grupie.

Wyniki dyskusji odbywających się przy poszczególnych stolikach powinny być na koniec omówione na forum. Wyniki mogą być przedstawione w formie graficznej na tablicy widocznej dla wszystkich uczestników spotkania.

W spotkaniu konsultacyjnym może wziąć udział od 20 do 60 osób (mniejsza liczba sprawia, że jest mała dynamika dyskusji, a większa to już pewne wyzwanie logistyczne). Warto zatem zapytać o pewne kwestie większą liczbę aktualnych i potencjalnych użytkowników instytucji, przeprowadzając ankietę. Poniżej przykład takiego narzędzia stworzonego przez bibliotekarki, które ma ciekawą formę, inną niż standardowe ankiety drukowane.

2. KONSULTOWANIE ZMIANY PRZESTRZENI

Konsultacje mogą dotyczyć tylko wybranego elementu funkcjonowania instytucji. Poniżej przykład, gdy bibliotekarka poprosiła uczniów biorących udział w lekcjach bibliotecznych o pomoc w dostosowaniu widocznej na zdjęciu części biblioteki do potrzeb młodych ludzi. Podczas warsztatów dyskutowali wspólnie o tym, co chcieliby robić w bibliotece i jak dostosować do tego przestrzeń. Okazało się, że młodzi ludzie chcą w bibliotece spędzać wolny czas (czytać, rozmawiać w gronie znajomych) oraz uczyć się. Dlatego też przearanżowano przestrzeń biblioteki zgodnie z tymi potrzebami. Teraz jest zarówno miejsce do pracy i nauki, jak i do wygodnego czytania dla przyjemności. Młodzi ludzie są zachwyceni otwartością bibliotekarek oraz tym, że realnie zmienili swoją bibliotekę. Zarządzali wspólnie to miejsce, kupili potrzebne rzeczy i urządzili. Fotele i kocyki szczególnie przypadły im do gustu.

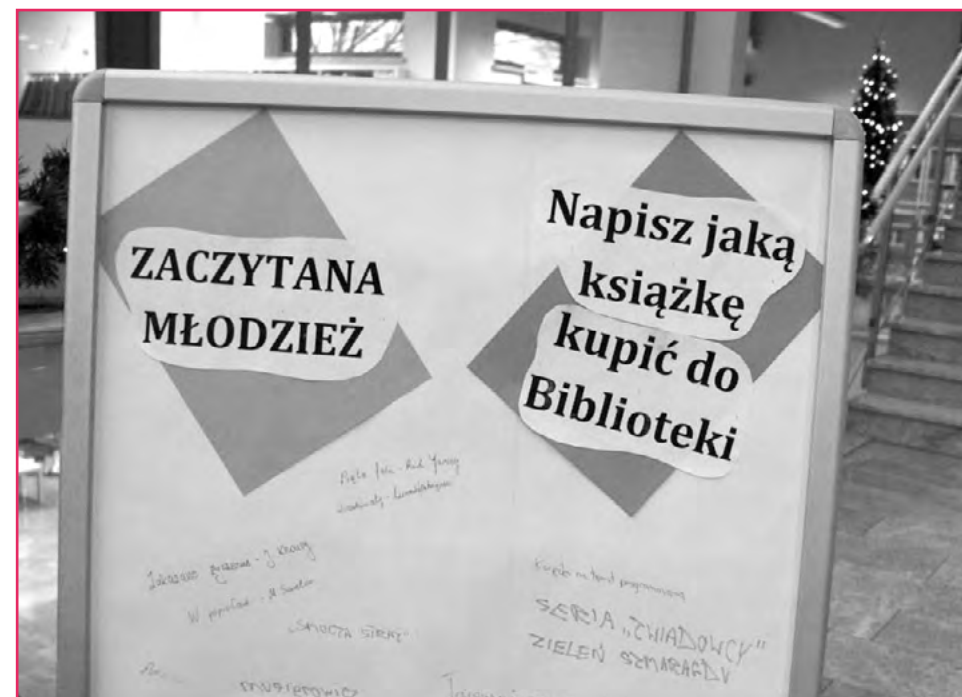

3. KONSULTOWANIE ZAKUPÓW KSIĄŻEK W BIBLIOTECE

Innym przykładem konsultowania elementu działalności instytucji jest włączenie młodych ludzi do procesu podejmowania decyzji o zakupach książek do Biblioteki Publicznej im. Jana Pawła II w Dzielnicy Rembertów m.st. Warszawy. To najważniejszy temat konsultacji, gdyż istotą biblioteki jest jej księgozbiór. Dopuszczenie młodych ludzi do decydowania o nim jest ważnym wymiarem otwarcia się instytucji na młodzież!

Bibliotekarze, żeby uzyskać odpowiedź na pytanie, jakie książki chcą czytać młodzi ludzie z okolic biblioteki i jakie w związku z tym warto kupić, podjęli następujące działania:

- utworzyli wydarzenie na stronie biblioteki na Facebooku (można tam zaproponować zakup konkretnej książki oraz zagłosować na pozycje zaproponowane przez innych),
- stworzyli plakat reklamujący wydarzenie,
- umieścili tablicę w bibliotece, na której można wpisywać swoje propozycje zakupu książek,
- promowali konsultacje poszerzania księgozbioru w okolicznych szkołach poprzez plakat i rozmowy z nauczycielami.

4. KONSULTACJE OFERTY DOMU KULTURY

Prosty pomysł na zbieranie potrzeb i pomysłów młodych ludzi dotyczących programu działania ma Dom Kultury – Filia Zastów Wawerskiego Centrum Kultury. W widocznym miejscu umieszczono „tablicę pomysłów”. To prosta i warta wprowadzenia w każdej instytucji metoda na zorientowanie się, jakie są lokalne potrzeby. Ważne, by młodzi ludzie, którzy zapisują swoje pomysły na tablicy, wiedzieli, co się później z nimi dzieje. Taką informację można umieścić obok tablicy.

**Gotowi na otwarcie
instytucji na młodych
ludzi? Sprawdźcie się!**

Zachęcamy do zapoznania się z modelem poziomów włączania młodych ludzi do współtworzenia oferty czy programu instytucji publicznych. Model ten zaproponował Harry Shier², by pokazać różne poziomy, na których dorośli, pracownicy instytucji i organizacji, mogą zapraszać do współpracy nastolatków. Model jest ilustrowany rysunkiem drabiny, której kolejne szczeble (począwszy od zwykłego słuchania) to coraz bardziej zaawansowane metody partycypacji młodzieży w prowadzeniu instytucji. Korzystając z tego modelu, można sprawdzić, na jakim etapie angażowania młodzieży dany podmiot się znajduje i do jakiego etapu dąży.

Pytania określające gotowość dorosłych do współpracy z młodymi ludźmi

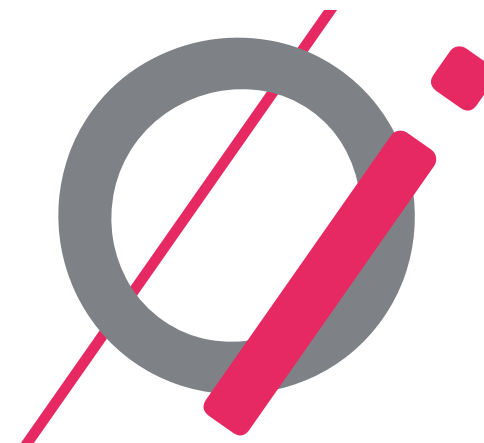
- Czy jesteście gotowi na podejmowanie działań, które umożliwią realizację danego poziomu zaangażowania młodzieży?
- Czy chcecie słuchać młodzieży, wspierać ją w wyrażaniu poglądów i brać je pod uwagę?
- Gdzie jest wasza wewnętrzna granica akceptacji, aby włączać młodzież do różnych działań? Czy jesteście gotowi włączyć ją w podejmowanie decyzji i zarządzanie organizacją?

Pytania określające możliwości w organizacji

- Czy wasza organizacja/instytucja stwarza młodzieży możliwości uczestnictwa np. w tworzeniu programu jej działań, kalendarza imprez?
- Czy podejmujecie odpowiednie działania i wprowadzacie metody pracy ułatwiające młodzieży takie uczestnictwo?
- Czy dokonaliście zmian w dotychczasowych procedurach i stworzyliście nowe, które ułatwią młodzieży takie uczestnictwo?

Pytania określające zobowiązania organizacji

- Czy wasza organizacja/instytucja ma wypracowane standardy gwarantujące młodzieży możliwość uczestniczenia np. w planowaniu aktywności dla tej grupy odbiorców?
- Czy posiadacie procedury, które sprawiają, że ten poziom partycypacji jest codziennym elementem pracy instytucji?
- Czy młodzież może liczyć na to, że będzie nie tylko słuchana, ale też włączana w podejmowanie decyzji i zarządzanie organizacją? Jakże konkretnie rozwiązania przyjęte w waszej organizacji dają młodym taką gwarancję?

² H. Shier, Pathways to Participation. Openings, Opportunities and Obligations, Children and Society vol.15, 2001, s. 107-117.

Opisane poziomy włączania młodzieży w działania instytucji lub organizacji mogą być (zgodnie z intencją autora) traktowane jako ścieżka rozwoju samej instytucji w otwieraniu się na współpracę z młodymi ludźmi. Mając na uwadze, że zapewnienie wysokiej jakości oferty dla młodych ludzi przez różne instytucje wymaga włączenia i zaangażowania młodych ludzi, warto podążać tą drogą.

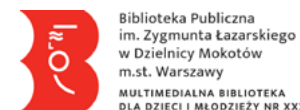
ETAPY	GOTOWOŚĆ	MOŻLIWOŚCI	ZOBOWIĄZANIA
Młodzież wspólnie z dorosłymi zarządza organizacją	Czy jesteście gotowi, aby wspólnie z młodymi ludźmi zarządzać waszą organizacją?	Czy w waszej organizacji istnieje procedura, która umożliwia młodzieży i dorosłym wspólne zarządzanie organizacją?	Czy macie wypracowane standardy działań gwarantujące młodzieży i dorosłym wspólne zarządzanie organizacją?
Młodzież jest włączana w podejmowanie decyzji	Czy jesteście gotowi pozwolić młodzieży włączyć się w podejmowanie decyzji?	Czy istnieje w waszej organizacji procedura umożliwiająca włączanie się młodzieży w podejmowanie decyzji?	Czy macie wypracowane standardy działań gwarantujące zaangażowanie się młodzieży w podejmowanie decyzji?
Poglądy młodzieży są brane pod uwagę	Czy jesteście gotowi, aby brać pod uwagę poglądy młodzieży?	Czy w podejmowaniu decyzji bierzecie pod uwagę poglądy młodzieży?	Czy macie wypracowane standardy działań, które gwarantują, że przy podejmowaniu decyzji liczycie się z poglądami młodzieży?
Młodzież jest wspierana w wyrażaniu własnych poglądów	Czy jesteście gotowi wspierać młodzież w wyrażaniu własnych poglądów?	Czy macie odpowiednią ilość pomysłów i działań, które pomagają młodzieży w wyrażaniu własnych poglądów?	Czy macie wypracowane standardy działań gwarantujące wspieranie młodzieży w wyrażaniu własnych poglądów?
Młodzież jest słuchana	Czy jesteście gotowi, aby słuchać młodzieży?	Czy pracujecie w sposób, który umożliwia słuchanie młodzieży?	Czy macie wypracowane standardy działań gwarantujące, że młodzież zostanie wysłuchana?

Doświadczona bibliotekarka radzi: wolontariat w bibliotece to pozytywna zmiana wizerunkowa instytucji, oryginalne pomysły i większa atrakcyjność księgozbioru

Zuzanna Mroziak: koordynatorka wolontariatu w Multimedialnej Bibliotece dla Dzieci i Młodzieży nr XXXI w Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy.

Multimedialna Biblioteka dla Dzieci i Młodzieży nr XXXI: jedna z 23 filii Biblioteki Publicznej im. Zygmunta Łazarskiego w Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy, która w swej strukturze ma również 5 oddziałów. Placówka została otwarta w październiku 2014 roku i jest najnowocześniejszą biblioteką na Mokotowie.

Biblioteka Publiczna
im. Zygmunta Łazarskiego
w Dzielnicy Mokotów
m.st. Warszawy
MULTIMEDIALNA BIBLIOTEKA
DLA DZIECI I MŁODZIEŻY NR XXXI

Fundacja Civis Polonus: Jaka jest historia tworzenia wolontariatu w waszej bibliotece?

Zuzanna Mroziak: Do zespołu Multimedialnej Biblioteki dołączyłam trzy lata temu. Już wtedy pojawiali się u nas pojedynczy wolontariusze, ale nie do końca wiedzieliśmy, co z nimi robić. Zastanawialiśmy się, jakie zadania im wyznaczyć, a odpowiedź wcale nie była łatwa. W tym czasie kierowniczka Aleksandra Mostowska zaproponowała mi udział w dwuletnim szkoleniu dla koordynatorów wolontariatu zorganizowanym przez Fundację Civis Polonus i Ochotników Warszawskich, i tak włączyliśmy się do programu.

FCP: Jak wyglądało szkolenie?

ZM: Szkolenie trwało dwa lata. Od razu zostaliśmy wrzuceni na głęboką wodę, bo jednym z pierwszych zadań było umieszczenie ogłoszenia o wolontariacie na portalu Ochotników Warszawskich. Oznaczało to, że naprawdę musimy się otworzyć na przyjęcie wolontariuszy oraz że samo szkolenie nie będzie polegać na gdybaniu – poznawaniu teorii i cudzych praktyk, albo trenowaniu na symulatorach, lecz będzie to praca z żywymi ludźmi, >>

budowanie własnego wolontariatu. Spotkania szkoleniowe narzucały tempo tego procesu, ale też dawały poczucie bezpieczeństwa i pewności, że wszystko jest zrobione profesjonalnie. Muszę się przyznać, że na początku to odgórne prowadzenie nie wzbudziło we mnie entuzjazmu, ale szybko je doceniłam i zaczęłam czerpać ze szkolenia pełnymi garściami. Na pewno dzięki niemu uniknęliśmy wielu błędów. Poza programowymi spotkaniami, które krok po kroku uczyły nas, jak budować wolontariat, każdy koordynator mógł dowolnie korzystać z pomocy oferowanej przez Ochothników Warszawskich: z różnych warsztatów, superwizji czy dyżurów ekspertów. Nigdy wcześniej nie pracowałam przy tak dużym wsparciu. Było to dla mnie wspinałe i ważne doświadczenie, któremu zawdzięczamy pośrednio istnienie wolontariatu w naszej bibliotece.

FCP: Jak zorganizowany jest wolontariat w waszej bibliotece?

ZM: Ponad 90% naszych wolontariuszy to uczniowie ostatnich klas szkoły podstawowej, w wieku 12-14 lat. Zazwyczaj ci młodszy są bardziej entuzjastycznie nastawieni, starsi przychodzą często w ostatniej chwili, żeby zdobyć punkty potrzebne do szkoły. Mamy też licealistów oraz osoby dorosłe (np. bezrobotnych). Aktualnie jest u nas około 30 osób. Umowę wolontariacką podpisujemy na trzy miesiące. Wolontariusze poznają się na spotkaniu integracyjno-informacyjnym, natomiast później charakter wolontariatu jest dość indywidualny. Sporo zadań jest realizowanych zdalnie, np. pisanie recenzji, wyszukiwanie tytułów do zakupu, nagrywanie spotów na nasz portal społecznościowy. Część zadań trzeba wykonać wspólnie i na miejscu, parami lub w większych grupach, np. przygotowywać materiały na warsztaty, roznosić plakaty, pomagać podczas pikników czy Nocy Bibliotek. Jestem przekonana, i chcę to podkreślić, że młodzi bez względu na początkową motywację i poziom zaangażowania zawsze wynoszą od nas coś więcej niż tylko punkty.

FCP: W waszej bibliotece działa młodzieżowa rada tytułowa. Co robi i jakie są dotychczasowe efekty jej pracy?

ZM: Młodzieżowa rada tytułowa jest jednym z naszych stałych projektów. Powstała jako odpowiedź na potrzebę bibliotekarzy, którzy chcą wiedzieć, co rzeczywiście czyta młodzież, po jaką literaturę przyjdzie do biblioteki. Wolontariusze są naszymi doradcami. Zadanie wskazania pięciu książek do zakupu widnieje w każdym >>

porozumieniu o wolontariacie, które podpisujemy. W ten sposób każdy wolontariusz staje się częścią młodzieżowej rady tytułowej. Okazało się jednak, że jest to dla młodzieży jedno z trudniejszych zadań, bo oprócz podania tytułu, trzeba także sprawdzić dostępność pozycji w naszym księgozbiorniku i na rynku. Mimo że szkolę wolontariuszy, jak to robić, wciąż dostawaliśmy tytuły, które już mamy albo których nie można kupić. Z tego powodu w radzie pojawiła się funkcja wolontariuszki-koordynatorki, która porządkuje wszystkie nadesłane propozycje, odrzuca powtórzenia i niewykonalne zamówienia. Dzięki temu projektowi lepiej orientujemy się w preferencjach naszych czytelników. Działanie to przekłada się bezpośrednio na atrakcyjność księgozbiornika, który uzupełniliśmy o wiele doskonałych tytułów. Historia tego projektu pokazuje również dodatkową korzyść płynącą z uruchomienia wolontariatu – uczymy się rozszczelniać nasze projekty i rozwiązywać problemy nie tylko własnymi siłami.

FCP: Jakie korzyści widzi Pani jeszcze? Co wnoszą wolontariusze do pracy biblioteki?

ZM: Jestem właśnie po autoewaluacji wolontariatu. Z krótkiej ankiety, którą przeprowadziłam wśród pracowników Multimedialnej Biblioteki, wynika, że każdy bibliotekarz docenia inny aspekt tej współpracy. Wszyscy jednak są niezmiernie zadowoleni, że nie muszą roznosić ulotek i plakatów. Większość docenia wsparcie przy organizacji większych wydarzeń: pikników czy Nocy Bibliotek. Osoba odpowiedzialna za promocję twierdzi, że materiały systematycznie przygotowywane przez młodzież na naszą stronę na Facebooku są dla niej dużym wsparciem. Dla niektórych ma znaczenie sam kontakt z młodymi ludźmi i współpraca międzypokoleniowa. Tu przykładem z naszego doświadczenia może być dwuosobowy projekt Titanic, w którym bibliotekarz-pomysłodawca przez kilka tygodni składał duży, papierowy model Titanica, a wolontariusz systematycznie go odwiedzał i dokumentował postępy, robiąc zdjęcia. Z kolei moją bolączką jako bibliotekarki jest niedobór czasu na zapoznawanie się z księgozbiorem. Dzięki recenzjom, które piszą wolontariusze, poznają lepiej te nieprzeczytane książki. Poziomą satysfakcją z wolontariatu pracowników naszej placówki jest jednak bardzo nierówny.

Wolontariat w bibliotece to także duża zmiana wizerunkowa. Z jednej strony to pozytywny sygnał, że jesteśmy nowocześni, otwarci, empatyczni, z innej to szansa na oryginalne projekty i promocje w wykonaniu młodzieży. >>

Dzięki wolontariuszom możemy także rozszerzać ofertę biblioteki, realizować więcej pomysłów własnych i czytelników, bo nie zabraknie rąk do pracy. Tak właśnie od niedawna działa w bibliotece Klub Gier Planszowych, Magiczny Dywan (środowe zabawy na interaktywnym dywanie), Elektroteka (otwarty zakład naprawczy) prowadzone niemal samodzielnie przez wolontariuszy.

Jedną z korzyści, którą miał przynieść wolontariat, było przyciągnięcie do naszej młodej placówki więcej młodzieży. Jednak na razie nasze działania nie przełożyły się wyraźnie na obecność w bibliotece młodzieży jako czytelników. Mamy nadzieję, że jest to proces nieunikniony, choć powolny i z roku na rok liczba nastoletnich czytelników będzie wzrastać. Do nowych projektów zgłaszają się często osoby, które już z nami współpracowały i osoby, którym polecili nas byli uczestnicy. Staliśmy się znanym i polecanym miejscem odbywania wolontariatu. Ponadto rozrosła się baza adresowa, z której korzystamy przy zaproszeniach na wydarzenia i warsztaty. ■

o projekcie

O projekcie Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych

Projekt realizuje Fundacja Civis Polonus wspólnie ze Związkiem Miast Polskich. Najważniejszą grupą docelową projektu są nowe lub posiadające nieduże doświadczenie organizacje społeczne, które chcą wzmacniać aktywność obywatelską młodych, ale potrzebują do tego teoretycznego i praktycznego wsparcia.

Młodzi Polacy w ograniczonym stopniu interesują się sprawami publicznymi i nie korzystają w pełni z mechanizmów demokracji, a edukacja obywatelska nie ma należnego jej miejsca w polskich szkołach. NGOsy starają się uzupełniać luki w systemie. Będą skuteczniejsze, jeśli będą działać w partnerstwie z samorządami terytorialnymi. Dlatego działania w ramach projektu skierowane są zarówno do przedstawicieli organizacji, jak i do jednostek samorządu terytorialnego poniżej 100 000 mieszkańców. Chcemy zwiększyć gotowość samorządów do współpracy i partnerstw z NGOsamii w zakresie aktywizacji obywatelskiej młodzieży. Projekt obejmuje województwa: podkarpackie, podlaskie, lubelskie, warmińsko-mazurskie i kujawsko-pomorskie.

o fundacji

Działająca od 2004 roku Fundacja Civismus stawia sobie za cel rozwijanie postaw obywatelskich umożliwiających jednostkom aktywne uczestniczenie w życiu publicznym. Dobre państwo jest wspólnotą otwartych, kompetentnych i zaangażowanych obywateli, więc podejmujemy różnorodne działania wzmacniające nasz obywatelski potencjał. Pracujemy z przedstawicielami administracji publicznej, aby wspólnie kreować mechanizmy udziału obywateli w procesach decyzyjnych. Tworzymy programy aktywnej edukacji obywatelskiej na poziomie szkół i gmin. Bardzo ważne jest dla nas podejmowanie refleksji na temat charakteru współczesnego obywatelstwa i jego istoty. Pomaga ona nam wyznaczać kierunki projektowanych działań. Choć na co dzień zajmujemy się tworzeniem i wdrażaniem projektów, doceniamy wagę zabierania głosu w dyskusji publicznej, uczestniczenia w działaniach koalicyjnych oraz prowadzenia rzecznictwa na rzecz edukacji obywatelskiej w Polsce.

www.civispolonus.org.pl

Chcesz skorzystać z naszej wiedzy i doświadczenia, napisz do nas: fundacja@civispolonus.org.pl

Skorzystaj z naszych publikacji i materiałów edukacyjnych: www.civispolonus.org.pl/publikacje/

OTWIERANIE SIĘ INSTYTUCJI NA MŁODYCH. SPOSÓB NA WZMOCNIENIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ I SPOŁECZNEJ MŁODYCH LUDZI NA POZIOMIE LOKALNYM

TEKST Olga Napiontek

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD Lena Szczesna/hehe studio

WYDAWCA Fundacja Civis Polonus, 2022

ZDJĘCIA www.pexels.com

Ten utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe.

Publikacja powstała w ramach projektu Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych realizowanego przez Fundację Civis Polonus w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich.

Projekt realizowany z dotacji Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy, finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

